

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bibliotheca Rhetorum

In Quo Orationes Sacrae, & Panegyricae

Le Jay, Gabriel François

Ingolstadij, 1726

In Natalibus Serenissimi Ducis Britanniaë. Oratio Extemporalis. VI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71028](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71028)

cem indulge. Injice omnibus ac singulis Europæ Principibus salubres Pacis cogitationes : desistant tandem aliquando à bellis fatalibus, & communi nobiscum studio ad parandam toti orbi tranquillitatem incumbant.

Oratio habita Anno D. M. DCC. III.

IN NATALIBUS
SERENISSIMI DUCIS
BRITANNIÆ.

ORATIO EXTEMPORALIS.

ORATIO VI.

Quàm felici gentis nostræ fato fieri dicam, Cardinalis Eminentissime, Excellentissimi Sedis Apostolicæ Nuncii, * Illustrissimi Ecclesiæ Principes, Præsides Illustrissimi, Clarissimi Senatores, Viri omnium Ordinum ornatissimi : Ut dum Europa penè tota funestis bellorum agitur æstibus, & grave sibi exitium timet ; Gallia perturbatos inter tumultus miram expeditamque securitatem præ se ferat, & dulcissimis pacis ac tranquillitatis fructibus perfruatur ? Nam quis diebus ab hinc patris, ex quo felicibus auspiciis ortus est Augustus Britanniae Dux, quis in omnibus ac singulis hujus

Impe-

* Aderant Em. Cardinalis d' Estrées, & uterque
Sedis Apostolicæ Nuncius.

Imperii partibus ingentem illam, quam sustinemus, belli molem sensit, aut in placidissimâ fortunatorum temporum quiete versari sibi non visus est? Quàm singulari, quàm sincerâ gestientis animi significatione pretiosissimum illud divinæ in Galliam benignitatis pignus exceptum est? Quibus parvum impensis ac sumptibus? Fuit aliquis tam parvum locuples ac tenuis, qui lætitiæ communis in partem non venerit? Solennes ubique ludorum apparatus, liberales epulæ, festivi ignes, tubarum ac tympanorum sonitus hodièque non cessant; neque publici gaudii finis erit aut modus, nisi vel repugnantes coercerentur illi, qui in tam amplâ exultandi segete finem ac modum non admittunt.

Sensit enimverò, sensit Gallicus Populus premium illius muneris, quod sibi à præpotenti Numine concederetur, & plenam in novo Principe optatissimæ fortis expectationem præcepit. Agnovit unus omnium optimè Ludovicus, ejusdem beneficii vim ac momentum, & magnum in Pronepote suo votorum omnium sibi fatetur cumulum accessisse.

Agamus igitur immortales Deo Optimo Maximo gratias, qui suam in hoc Imperium munificentiam tam illustribus monumentis perpetuare non desinit: qui Ludovico Magno novum hæredem, serenissimo Delphino Nepotem optatissimum, invicto Burgundionum Duci & Augustæ ipsius Sponsæ felicissimam sobolem, toti denique Galliæ florentem Borboniæ stirpis furculum imperit.

Verùm in hoc recenti beneficio, dum piam ac liberalem omnipotentis Dei in religiosissimum Principem pariter ac fidelem Populum voluntatem ultrò profitemur; ne dubitemus eundem agnoscere æquissimum utriusque muneratorem.

Sic enim statuo, Auditores, ita concessum divino consilio fuisse totius Galliæ votis Britannia Ducem; ut in eo Ludovicus Magnus dignum suo in Deum

Deum

Deum Religionemque constanti studio præmium referret; ut in eodem Gallicus Populus debitam suo in Ludovicum ipsum obsequio mercedem consequeretur. Igitur gratulemur primùm Ludovico Magno, cujus sinceram constantemque Religionem eo præmio remunerat Deus, quo dulcius aut illustrius esse non possit; erit hæc Orationis Pars prior. Gratulemur deinde Gallico Populo, cujus fidele in Regem obsequium eâ mercede idem compensat Deus, quâ lætior cumulatiórque regis Majestatis veris amantibus non contingat; erit hæc Orationis Pars posterior.

Quod utrumque dum exequor totius nostræ Societatis nomine, cujus nemo tam honorificam provinciam non ambiat, liceat mihi metipsum gratulari, Auditores; qui ante annos septem, cum ex hoc ipso loco pacificum Ludovici, parta victoriarum monumenta Religionem condonantis, animum extollerem; nescio quo afflatus spiritu amplam hodiernæ diei lætitiæ non tam optare, quàm isto Vasis regis versiculo visus sum certò polliceri: *Ecce sic benedicetur homo, qui timet Dominum, &c. ut videas filios filiorum tuorum.* Psal. 127.

I. P A R S.

Etsi proposita virtuti merces non est circumscripta brevibus fragilis vitæ angustiis, sed cum ipsa æternitate cœquanda est; tamen qui virtutis cultoribus metiendam nullis temporum terminis immortalitatem promisit Deus, eosdem, vel dum vivunt, anticipato quodam felicitatis æternæ gustu solet recreare. Atque ut abstineam à cæteris exterarum gentium imperiis, quibus tantò lætiores rerum ex voto fluentium seriem Deus annuit, quanto impensiores divini Numinis cultum præ se ferrent; agite, Auditores, ex quo tandem nostra Gallia florere maximè cœpit, & supra reliquos orbis popu-

populos sibi principatum vindicare, nisi ex eo tempore, quo felicitis memoriæ Ludovicus Justus se, regnumque suum Deo Virginique Matri solenni religione consecravit ?

Vidit Ludovicus Magnus, qui natus eo ipso anno primus locupletissimusque paternæ pietatis fructus extiterat, quantum ad ipsam regnorum felicitatem conferret Religionis amor ac studium ; & in folio Gallici Imperii constitutus nihil antiquius habuit, quàm ut tueretur promoveretque sedulo, quod fecerat pater, & quod necessitate temporum præpeditus vel aggredi vel perficere Religionis causâ non valuerat, hoc inchoaret ipse atque exequeretur.

Horum ego temporum dum retracto memoriâ, Auditores, occurrit statim vestris animis, quàm multa ad Religionis gloriam, ad pietatis incrementum, ad refranandam morum licentiam, ad fovendam legum sanctitatem piè diligentèrque sanciverit ac constituerit Ludovicus vel in ipso juventutis aditu, quando cæteri vulgò Principes ambitione, gloriâ, aut certè degustandis suaviter inexpertæ Majestatis illecebris unice occupantur.

Meministis compressum feliciter Duellorum furorem, coërcitam linguæ petulantiam, imminutam privilegiis & ad breviores angustias redactam Hæresim, emendatas Leges, novam Foro judiciisformam inductam. Quæ omnia Dei, Religionis, æquitatis causâ viriliter suscepta, quàm felici rerum exitu liberalis ac magnificus in suos Deus sit profectus, prædicarem operosius, Auditores, si cui latere posset tot miraculorum ferax Ludovici Magni vita, & illa florentissimi regni series, quam nulla ad hunc usque diem temporum calamitas interrupit.

Verùm

Verùm quantò clarioribus beneficiis Ludovicum Deus cumulabat, tantò erat ad promovendam Dei causam Ludovicus alacrior, nihil tam veritus, quàm ne in referendâ gratiâ minùs memor ac gratus videretur. Hinc ille inexpletus, constans, indefessus extinguentæ penitus in regno suo Hæreseos ardor animi quem non retardavit unquam vel lubrici operis difficultas, vel periculorũ magnitudo, vel imminentis belli metus, vel proprii capitis discrimen; sic ut admonentibus idem Proceribus Aulicis & obijcientibus incepti consilii magnitudinem atq; aleam difficilẽ; excepta sit non semel magnâ omnium admiratione regia illa vox: *faxiat enim vero Superi, ut pro tam felici causâ oppetere liceat!*

Hinc studium penè par, Religionis ejusdem, quam apud suos restituerat, ornaverat, amplificaverat, in remotissimas orbis partes propagandæ. Testor ego vos tot excisa Hæreticæ factionis monumenta, quæ non in suis modò, sed in exteris etiam terris disjecit; tot templa, tot aras quas erexit; tot pretiosa munera, quibus nascentes alio sub sole veræ Religionis Ecclesias ditavit. Testor ego vos terræ Orientis ultimæ, quibus regiis impensis sacros divini verbi ministros providit. Testes vos imprimis appello, perpetua pietatis ac liberalitatis Ludovicæ pignora! vos, inquam, novella germina, Juvenes advenæ, regis hujus domus hospites & alumni, Syri, Arabes, Armeni, Græci, quos Ludovicus adoptavit in filios, quos alit suis sumptibus, quibus eruditionem bonam in pietate, in literis impendit; ut reduces olim in patriam sitis Religionis veræ præcones ac defensores.

Hinc susceptum ultrò gravissimi belli pondus, ne afflictam, jacentem, insultam unâ cum regiâ Majestate Religionem pateretur. Neque verò dubitandum est, quin recepta nunc cælo inter In-

di-

digetes cœlestis patriæ Jacobi II. felix anima impensa olim sibi, & in Filium ac Sponsam propagatæ benevolentia memor Ludovici votis suffragata sit, & partem in hodiernâ felicitate plurimam sibi vindicet. Nam quid melius amico fideli, Regi beneficentissimo Jacobus precatus fuisset? aut quid Deus ipse lætius, optatiûve rerum suarum vindici ac propugnatori quàm heredem novum largiretur?

Cætera quæcumque favere votis Principum & pertentare ipsorum ambitionem solent, jam pridem Deus Ludovici in sinum prodigâ manu cumulaverat. Agite enim, Auditores, an deerat illi quidquam, vel opum ad auctoritatem, vel rerum prosperè gestarum ad gloriam, vel domesticæ pacis ad felicitatem? Quis tam verendus exteris, tam terribilis hostibus, suis tam amabilis est visus? Quis cum ipso victoriarum ac triumphorum multitudine, varietate, magnitudine conferri possit? Quis domesticis carior, amicior Aulicis, familiæ suæ jucundior atque acceptior extitit?

Erat aliquid ultrâ Ludovicus quod expeteret? quod ad fortunandam magis ac magis lætissimæ fortis prosperitatem necessarium videretur? Erat aliquid certè, quod Augusto defuit; qui expletâ longissimi imperii dominatione non habuit prolem, cui virtutes transmitteret suas, & universi Orbis principatum relinqueret. Felicior Augusto, uti & major Ludovicus sibi Filium gratulabatur, sed qualem filium, Auditores? Eum scilicet, quo meliorem, si Parenti ipsi peritissimo rerum æstimatori permitteretur optio, nec precaretur sibi, nec desiderare potuisset, Filium sapientiâ, judicio, æquitate, animo Patri simillimum; qui imperare dignus orbi terrarum, unum hoc ambit, ut obsequendi laudem cuicumque de vulgo præripiat: Filium hostium terrorem, expugnatorem urbium, victorem, triumphatorem. Filium aulæ delicias, popu-

pule-

pulorum amores, quo laborante non ita pridem confenscere Gallia, quo convalescente reviviscere visa est.

Hac fortunatus sobole Ludovicus habebat, unde provocaret æmulationem atque invidiam cæterorum Principum, quibus aut hæredes deerant, aut certè non contigerant tales, quales adesse voluissent. Sed quid Ludovico Filium gratulamur, cui tot Nepotes potiùs, imò cui Pronepotem hodie debemus gratulari?

Hunc porro felicitatis cumulum quæ par oratio celebret, Auditores? Novus Orator, novum dicendi genus requiritur; ubi nullum in totâ antiquitate suppetit exemplum quod sequaris, nulla prædicationis hujusmodi vestigia, quibus insistas. Evolvite, per me licet, Annales omnium temporum; vetustissima quæque Imperiorum monumenta percurrite: Invenietur Princeps aliquis, cui tam copiosum lætandi argumentum inciderit? Pauci occurrunt inter Principes, qui Avi extiterint; qui Proavus, audeo dicere, nullus est: At qui Proavus sit eâ ætate, iis viribus, eâ valetudine, quæ legitimam educandi, instituendi, erudiendi Pronepotis spem afferat; nulla, credo, vel fera posteritas ejusmodi quemquam exhibebit.

Tu quidem, Regum felicissime, reliquorum Principum fortunam jam superaveras, qui alterum è Nepotibus florentissimo post Gallicum Imperium Regno præfecisses, eumque conspiceres hodie propriâ virtute promerentem, quod sanguini, quod virtuti tuæ debuerat: qui Nepotem alterum victricibus tuis copiis Imperatorem præposuisses, eumque multiplici victoriâ nobilem ac triumphantem recepisses: qui Regum hospes munificus extitisses, nunc etiam tutor ac moderator habereris.

Sed

Sed hæc, quanta, quanta sint, Dei munifici largitoris in te beneficia; vicit tamen hodierni muneris præstantia laudem ac gloriam præteritorum. Neque verò, Regum maxime, id dicere verear, qui te hujusce rei vadem ac sponforem habeam. Nam in datis ad Episcopos Galliæ literis, quibus jubes agi supremo Numini gratias ob concessum tibi Pronepotem, ita beneficii pretium atque magnitudinem effers, & extollis, ut, qui tam parcus ac severus esse soles in tuis laudibus, non dubites tamen felicissimum te inter cæteros Principes profiteri.

Quod etsi tacuisses, princeps enim verò fortunatissime, cui tandem conijcere non licuisset, quàm te florentem, quàm beatum hoc Pronepote tuo arbitraberis. Viderunt omnes, ut erumperent palàm lætitiæ sensus, quos capax quantumvis animus non caperet; ut discurreres ipse per ædes regias, publici gaudii nuncius; ut venientium ultrò citròque gratulationes libenter exciperes, ut applauderes plaudentibus, & quantum invalescebant acclamantium voces, tantum exultanti animo incrementum accederet.

Id certè eò majore dignum admiratione visum est, Rex sapientissime, quòd in rebus prosperis egregiam servas moderationem atque temperantiam: quòd felices armorum exitus plerumque sic narras, quasi sagacitatis atque prudentiæ tuæ fructus non essent: quòd ante annos paucos, Hispanis Regem à te postulantis non annueras statim, sed tam inusitati gaudii percipiendam facultatem in alterum diem distuleras.

Unde porrò tam dissimilis, tam mutatus à se ipso Ludovicus est, Auditores? Unde Princeps ille tam potens sui, tam moderatus, tam imperans sibi metipso, non temperat hodie gestientis animi motibus, quin erumpant illi protinus, & arcanos

Cc

sen-

sensus referent ac prodant? Magnum esse quiddam oportet, Auditores: gravem aliquam causam intercessisse necesse est; ut is, qui nihil temerè agit unquam, nihil nisi consideratè, nihil ad severas sapientiæ leges non exactum, totum se in his rerum adjunctis lætitiæ permiserit. Nolite dubitare Auditores; neque dissimulare potuit ipse Ludovicus, quæ ratio tam effusum gaudium peperisset. Videbas nimirum, Rex sapientissime, per auspiciatissimos Britannia Ducis ortus, qui spem etiam ulterioris sobolis Augustis Conjugibus facerent, sic provisum esse Gallia pariter atque Hispania securitati; nihil ut à funestis bellorum motibus, quibus Europa quatitur, pertimescendum utrique relinqueretur. Videbas in fortunatis novi Principis natalibus lætissimum beatæ pacis omen. Videbas summam inde aspirare populis tuis expectationem optatæ tranquillitatis, quam nuper tot victoriarum trophæis redemerat, quam hodièque vel gloriæ tuæ dispendio redemptam velles.

Hinc illa lætitiæ tuæ significatio singularis, quia non tam tibi, quàm populis tuis Britannia Dux naceretur; hinc exultandum triumphandumque tibi censuisti, quia ortus ille felicissimus non minus ad gloriam tuam, quàm ad salutem, utilitatem ac quietem publicam momentum afferret.

Fremant enim verò gentes, & populi meditentur inania adversus Dominum & adversus Christum ejus; habet deinceps Gallia, qui res suas tuteantur ac vindicent, qui foveant pacem, ac quietem; qui æmuloꝝ ambitionem coërceant, reprimant audaciam, consilia, molitiones evertant ac labefactent. Habet Gallia, quos non suis tantum populis, sed exteris etiam gentibus Duces ac Reges sufficiat. Hoc tibi nomine carissimus est Britannia Dux, Ludovice, quod spes ejusmodi suscitatur. O verè grandem, ô beneficam, ô libe-

ralem Ludovici animam! ô constanti populorum pietate, obsequio, amore dignissimam! Plaude enimverò tibi, Rex maxime; ne lætari hæc sorte, ne triumphare pudeat.

Sed dum plaudenti, dum triumphanti gratulor, en mihi se Ludovicus objicit prostratus ante aras suppliciter, demissis modestè ac collacrymantibus oculis, supinis manibus, vultu ad pietatem composito, qui præsentis illic Numinis cultum ac reverentiam inspiret. O si pervidere sensus intimos religiosi pectoris! ô si suavissimum illud impertientis se Dei felici animæ, & animæ vicissim sinceræ Deo gratias referentis commercium usurpare auribus licuisset! Hinc enim scaturit fons ille plenus rerum prosperarum, qui perenni fluxu Ludovici vitam inundat. Hinc ultrò liberalem se Ludovico Deus exhibet, quia gratus ac memor Ludovicus largientis Dei manum agnoscit ac reveretur.

Perge tu porro his animis, Princeps religiosissime; tuere constanti pietate ac religione beneficium recens, quod pietatis ac religionis tuæ fructus est: &, dum ad te nostra redeat oratio, patere, ut in populum Gallicum derivemus partem aliquam hodiernæ felicitatis, quæ ipsius in te fidelis obsequii præmium est. Hoc porro restat alterâ Orationis parte demonstrandum.

II. PARS.

Non est opus hominum, quæ in legitimâ potestate residet, auctoritas; & quod Principibus viris præstari obsequium solet, non tam ipsis, quàm supremo Numini, cujus adumbratæ sunt imagines, exhibetur. Quamobrem etsi Regibus vicariis suis permisit Deus, ut debitum sibi obsequium quoquomodo exigent; tamen non ita de jure suo cedendum existimavit, ut nec plecteret ab officio deficientes, nec in eodem constantes munera et.

Cc 2

Mi-

Miranur Nationes exteræ, nec sine aliquâ ægritudine æmulationis in nostram gentem commoveri solent, dum reliquos inter populos rerum prosperarum gloriâ floruisse illam semper, & florere etiamnum hodie inficiari non possunt. At mirari desinant & multò magis parcant indignari, qui nec docile Gallorum obsequium, nec sincerum in Principes suos amorem imitari sustinent. Sic est, Auditores, nulla gentium est tam felix quàm nostra, quia nulla gentium est tam studiosa, tam amans, tam adulatrix legitimæ potestatis, quàm Gallica; sive fructus ille est indolis bonæ, quam nacta sit, sive, quod ego lubentiùs crediderim, ut in colendâ supremâ majestate primas sibi vindicat, sic expressam in Regibus Numinis imaginem singulariter esse venerandam arbitratur.

Equidem scio, Auditores, feracem semper extitisse Galliam optimorum Principum, quibus servire honorificum foret; quibus & amandis temperare non posset: verùm quanti est vel hoc ipsum præpotentis Dei in gentem nostram beneficium agnovisse, ut par erat, & æquitatis laudem cum officii legibus conjunxisse.

Quòd si nullum unquam orbi Gallico Principem populorum obsequiis atque amoribus Ludovico Magno digniorem Deus ostentavit; ecquod etiam dicemus ante Ludovici Principatum tempus extitisse, quo majoribus testimoniis suum in Reges studium pietatémque Galli consignârint? Neque verò hic amor, hæc propensio voluntatum brevioribus Aulæ terminis circumscribitur, ubi majestas ipsa Principis reverentiam imprimat; ubi propioribus oculis licet intueri Ludovicum, & eximias ingentis ipsius animæ dotes contemplari. Idem hic ardor cernitur in omnibus & in singulis
per-

pertinet ad universos ordines: à nobilitate ad populum, ab urbe Regni primariâ ad remotissimas quâsque Galliæ oras atque Provincias felici continuâque successione propagatur.

Exemplum quidem cæteris exhibent primates Aulici suâ apud Regem assiduitate, officiis, sedulitate: eminet hic amor, hæc pietas in regii sanguinis Principibus: efflorescit in Ludovici Nepotibus, in Liberis; qui quantò propiùs regiam Personam contingunt, tantò arctioribus caritatis atque observantiæ nexibus cum eodem vinciuntur: sic tamen ut amor non deterat reverentiam, neque reverentia amorem vicissim infringat.

Verùm quousquisque est, qui suum in Regem studium testari non ambiat? qui occasiones non aucupetur significandæ suæ voluntatis? Quis ardor in miliibus, cùm pro Ludovici gloriâ certandum est? Quis vir nobilis vel fortunarum vel capitis discrimen reformidat? Quanta sollicitudo atque alacritas in Sacerdotibus, in Ordinibus Religiosis, in sacris Galliæ Præsulibus, quoties pro Regis optimi salute, incolumitate, felicitate vota facienda sunt? Quàm sedula in literatis hominibus, ut de nostrâ ipsorum observantiâ & studiosâ bene merendi de Principe optimo voluntate dicamus aliquid; quàm sedula, inquam, in literatis hominibus æmulatio, sagacitas, industria; ut res à Ludovico Magno vel bello vel pace præclarè felicitérque gestæ, ut edita passim ab eo pietatis, Religionis cæterarúmque virtutum exempla omnibus linguis ac literis, omni dicendi genere posteritati consecrentur.

Sed omittamus quæ privata sunt, ad communia veniamus. Revocate memoriam, Auditores, tristissimi illius temporis, cùm ingravescens Ludovici valetudo salutem ipsius in extremum discrimen adduxisset. Tunc enim amor imprimis se

prodit; cùm periclitatur is, quem amamus, neque meliùs sentimus unquam vim necessitudinis, quàm cùm dissolutionis metus incessit. Agite, memorate vos quæ vidistis, quæ audistis, & quorum ipsi pars magna exististis. Erat aliquis in Galliâ, ad quem tanti mali acerbitas non pertineret, qui dolere cum Rege, cum ipso laborare non videretur? Legisses omnium in oculis certius, quàm in ipsis nuntiis, quæ de valetudine Ludovici circumferebantur, vel crudescens, vel remittentis morbi conditionem. Interim incendi aras, cumulari donis altaria, templa votis complorantium personare. Mox ubi depulsus metus est ex Regis ægritudine conceptus, & restituta tandem illa sanitas tam ardentibus populorum precibus sollicitata: ut mutatus repente dolor in gaudium, ut situm squaloremque decor ac festivitas, lætæ communem communes plausus exceperunt! Adeò diligeris, Ludovice, ut orbis Gallici salus in tuâ unius salute posita sit!

Sit etiam illud, Auditores, constantis in Regem optimum obsequii & amoris monumentum; quod in tantâ, tam gravi bellorum diuturnitate, decrescentibus licet communibus fortunis, & accisis non mediocriter privatorum opibus, nova in singulos annos belli subsidia populi sufficiant. Quâ in re, quantò plus amori, quàm necessitati obsequantur, quàm ultrò commodis suis careant, dum gloriæ tuæ servant, fecisti ipse periculum, Rex invictissime; cùm ante annos septem, procurandæ laboranti Populo tuo quietis ac tranquillitatis cupidus mirum in modum felicem armorum tuorum cursum interrumperes, & redditis Religionis in gratiam clarissimis victoriarum tuarum monumentis, pacem hosti honorificam eandem & quaestuosissimam concederes. Exarsit enim verò populi rerum tuarum amantis studium; & ratus ali-

quod

quod ex eo fœdere gloriæ tuæ detrimentum importari, nihil non fortunarum suarum devovisset, ut bellum paci ejusmodi præponeretur. Non prævidebat scilicet, quàm lætis futurus esset fructus illius pacis, quæ Philippo Nepoti tuo Regnum Hispanicum aliquando provideret.

Quod ubi tempus expetitur advenit, quo Philippus Hispanici Imperii hæres nuncupatus discederet à nobis novi regni habenas moderaturus; in hoc recenti gaudio, quod tuâ causâ susceptum erat, non desuere tamen, qui plausibus lacrymas miscerent, dolerentque eripi sibi de tuo sanguine Principem, quasi vererentur, ne dum nostris opibus, hoc est Principibus frueretur & superbiret Hispania, tua Galliam soboles aliquando destitueret. Audiit Deus suspirantium voces, & fidelis populi in suos Principes studium approbavit. Decevit vel ex hoc ipso tempore ablati Gallis Philippi detrimentum resarcire, ne avulso ex stripe Borboniâ furculo, aureus alter deficeret.

Nam quid melius, quid optatius contulisset? quid possit esse tam lætum, tam acceptum genti illi, quæ suos Principes in deliciis, in amoribus habet, quàm si longa ac beata eorumdem series contingat? Quod aliud virtutis suæ præmium Galli cupidius ambiant, quàm si in regiâ domo nunquam deficiant illi, quorum salutem, gloriam, utilitatem fortunis, opibus, suâ ipsorum vitâ antiquiorem arbitrantur?

Sic & olim ipsum Britannia Ducis parentem Augustum in iis temporum adjunctis Deus Gallia donaverat, quibus per continuum gravioris belli decennium Populi regios conatus impensius adjuverant, & majora pietatis, obsequii, virtutisque monumenta præbuerant. Sic Augusta Delphini conjux, quam vellemus esse hodierni gaudii partici-

Cc 4 pem,

pem, dotale munus unà cum pace, Burgundionum Ducem attulerat.

Dicite vos, quicumque egregiam in illo superiori bello navavistis operam, an vestri studii vos pœnitet? an putatis vestros labores malè compensatos, quorum gloriosissimus exitus fortunatum Delphini matrimonium, & fortunati matrimonii fructus, Dux Burgundionum exstiterat. Quàm dulce vobis fuit, quàm honorificum, cum ille regionum exercituum imperator, duobus annis proximis, prudentiæ, sagacitatis, solertiæ, magnanimitatis exempla copiis admirantibus sufficeret! cum incuteret metum hostibus; cum imparibus viribus, præstantes robore ac numero lacefferet; cum suæ militiæ primitias victoriis ac triumphis consignaret; cum militem in castris liberalitate, officiis, benevolentia conciliaret; cum in ipso pacis sinu spretis ludorum ac spectaculorum oblectamentis, nihil nisi maturiore consilio dignum vel diceret, vel saperet; quàm dulce, inquam, vobis, quàm honorificum fuit jactare vos posse! Hic Princeps tot virtutibus præditus, omnibus absolutus numeris, nostrorum laborum fructus est, merces obsequii, præmium virtutis amplissimum. Tam pretiosum munus, tam certum imperii præsidium ac decus Gallia non haberet, nisi hoc piguore devotissimam in Ludovicum populi sui fidem ac pietatem Deus compensare voluisset.

Quod olim Deus ad compensandam Populi Gallici fidem, constantiam, virtutem contulerat, id ipsum hodie novo beneficio renovavit; & ad levandum hodierni belli indefessum laborem, ad remunerandam obsequiosam alacritatem, ad suscitandam subsequaturæ brevi fortunæ melioris expectationem, promissum jam in auspiciatissimis Augustæ Adelaïdis nuptiis, ad lætitiâ ac felicitatem, Britannia Ducem largitur.

Plau-

Plaudite igitur vobis felices nimium fortuna-
tūque populi, quibus jam licet esse votorum com-
potes; agite perennes immortalī Deo, pro con-
cesso vobis munere, gratias; erumpat novum a-
liquod insolitæ & inusitatæ lætitiæ argumentum; sed
quid vos horret aut stimulem, quasi per vosmet
ipsi recentis beneficii magnitudinem non sensisse-
tis?

Nam quid ergo sibi volunt tam frequentes, tam
sinceræ lætantis, exultantis populi significationes?
quid loquuntur aliud, quæ veniunt ex universis or-
bis Gallici partibus literæ? quid non excogitavit
ingeniosa civitatum solertia, quo studium lætiti-
amque testarentur? quis in hac Urbe Regni prima-
riâ non certavit æmulatione laudis, & palmam de-
votissimi studii non ambivit? quod spatium ab ortu
faustissimo novi Principis à publico gaudio vaca-
vit? Tantum non hac ipsâ horâ dicenti non obstre-
pitur, vix Oratorem sustinent, qui præreptam sibi
continuandæ lætitiæ moram conqueruntur.

Agite, nihil ego vos moror, indulgete, per
me licet, tam legitimis gaudiis, facite obsequioto
in Principem vestrum studio, ardentissimâ placen-
di voluntate, ut novum aliquem Deus adjiciat feli-
citatī cumulum; ut isthæc gaudia, quæ fecit, im-
pentiendo Regium Infantem, beatâ demum pace
ac tranquillitate concludat.

Quamquam numquid in ipsis Britannia Ducis
Natalibus felix optatissimæ pacis omen Superi jam
fecerunt? Nihil conferret ad suscitandas spes quas-
cūque lætissimas, quod parentem habet Augu-
stam Adelaïdem; cujus mite ingenium, suavis in-
doles, mores urbani, plena humanitate societas ac
consuetudo nihil habent cum bellis commune;
quam gratiæ omnes ac Charites sequuntur fidissi-
mæ pacis comites; cui Pax ipsa pronuba in auspi-
catis nuptiis adsuit, & dotale munus suffecit? Ni-

hil victoria, proximus ad pacem gradus, præfagiret, cujus felix partus est Dux Britanniae: Victori- am dico, quæ Infanti Regio inchoanti vitæ primordia Parentis laureas ac palmas aggeffit?

Quid dicam quòd eâ prodiit anni tempestate, quæ copiam, ubertatem & abundantiam sonat? quòd nascenti festivi ignes Joannis Præcurforis ortum celebrantes præfulserunt? quòd inter secundos undecunq̄ue armorum exitus, felicia pacis ac tranquillitatis omina, procreatus est? Vivite in tam justâ lætissimarum rerum expectatione, felices iterum atque iterum populi. At vos fortunati tamen inter cæteros, Aremorici, gens amica, bellicosa natio, populus amabilis. En vobis dignus indole, dignus animo studioque vestro novus Britanniae Dux exoritur, qui referat cum nomine tot Britanniae Ducum virtutes, & intermortuam laudem tanto intervallo revocet. Erit, nolite dubitare, pietatis studio, fortitudine animi, suavitate morum spectabilis, ut Carolus Octavus. Populi pater vocabitur, ut Ludovicus duodecimus. Literatos fovebit, & ipse polioribus excultus literis, ut Franciscus Primus. Magnificentiam in Aulâ, in spectaculis apparatus exhibebit, ut Henricus secundus: neque ut ille patietur nomen tam speciosum senescere, sed in numerosâ sobole propagatum venturis ætatibus ostentabit.

Tempus est, ut ad te nostra redeat Oratio, Ludovice. Ecce compos votorum habes, quod unum ad lætitiã optandum esse videbatur. Dederunt tibi Superi in Regio Pronepote certissimum benevolentiae suæ pignus. Exstitisti testis publici gaudii, & in tantâ populi tui alacritate perfensisti, quàm memor ac gratus impensum sibi munus exceperit. Quid restat, nisi ut ipse memorem ac gratum Deo te præstes, & apertum populi tui obsequium,

quum, sincerum amorem remunerare non grave-
ris.

Id jam fecisti tu quidem, cum te jubente uni-
versæ Galliæ templa gratiarum actionibus personu-
ere: cum persolutis eorum nominibus, qui in
vinculis detinebantur, custodiarum postes ac repa-
gula revellisti. Sed est aliquid præterea quod à
te pro jure suo Deus exigit, quod ipsi votis omni-
bus petimus amanter ac precamur; scilicet ut,
quam tu in formando Filio Delphino, in educandis
Nepotibus piam sollicitudinem fidelémque operam
attulisti, eandem in instituendo Pronepote bonus
impertias. Gaudeat, exultet, triumphet Gallia,
dum crescente sub disciplinâ Ludovici Magni Regio
Puero, videbit efflorescere in ipso virtutes illas,
quas miratur in Parente, suspicit in Avo, in Proavo
obstupescit.

Neque verò labor ille, quem impendes, erit
sterilis, aut mercede vacuus, Regum beneficen-
tissime: dum juniori Pronepoti pietatis sensus, Re-
ligionis studium, quo flagras, inspirabis; dum te-
neram mentem formabis ad grandia; dum regnan-
di artem optimam edocebis; dum egregia docu-
menta, melioribus facinorum tuorum exemplis
confirmabis; senties effervescente in Augusto Pue-
ro virtutum igniculos ac semina quæ sparseris; ad-
mirabere postmodum eundem ad magna quæque
inflammari: excipies victorem triumphantémque,
ut ipsius Patrem & Avum excepisti; denique per-
videbis non explendam esse generosi Pronepotis
æmulationem, nisi te ipsum universo
orbi, tui simillimus, aliquando
repræsentet.

Oratio habita die III. Idus Jul. An.

M. DCC. IV.

AR S